

Oponentský posudek na rigorózní práci

Petr Kolář

Parlamentní kontrola vlády

Srovnávací studie k vybraným aspektům parlamentní formy vlády v některých evropských zemích

Kontrolní pravomoci parlamentu náleží k pojmovým znakům zákonodárných sborů v parlamentní formě vlády a má jistě proto své opodstatnění, pokud jsou podrobovány zkoumání. Jejich formy a rozsah se v jednotlivých státech odlišují v závislosti na teoretických východiscích, na nichž spočívá upořádání nejvyšších státních orgánů a na roli, již zaujímá parlament v soustavě nejvyšších státních orgánů. Bez významu není ani způsob jejich ústavního a zákonného zakotvení, či politická praxe jejich využívání, jež se může měnit v čase aj.

Předložená rigorózní práce má přibližně sto stran textu (s. 4 – 108), které doplňuje přehled „Pramenů a literatury“ (s. 109 – 113), z nichž autor při psaní vycházel a na něž též hojně odkazuje (celkem 284 poznámek pod čarou), připojeno je i několik příloh (s. 114 – 135), které zahrnují jednak výňatky (dvojjazyčné) z jednacích řádů Spolkového sněmu a Národní rady, ale i tabulky zajímavých statistických údajů týkajících se zkoumaných parlamentů (zejména Příloha č. 5). Z formálního hlediska tak rigorózní práce P. Koláře vyhovuje požadavkům kladeným obvykle na tento druh prací.

Zvolené téma autor rozvrhl do pěti nestejně obsáhlých kapitol, z věcného hlediska (jak sám uvádí na s. 4 – 5) pak do tří částí, kdy jádro rigorózní práce, domnívám se ve shodě s autorem, spočívá zejména v kapitole V., nazvané „Formy parlamentní kontroly vlády“ (s. 45 – 90). Práce je opatřena stručným úvodem, v němž autor formuluje svůj odborný záměr a naznačuje zvolené metody bádání (s. 4 – 5) a připojen je i krátký závěr rigorózní práce (s. 107 – 108).

Jakkoli je srovnávací metoda v ústavním právu lákavá, jsem přesvědčena, že žádoucí efekt přináší za předpokladu přesného formulování kritérií výběru zkoumaných subjektů, stejně jako pečlivé analýzy a z ní vyplývajících obecných závěrů, případně i úvah *de lege ferenda* pro Českou republiku v situaci, že je i její ústavní úprava předmětem zkoumání, jak tomu bylo v předložené rigorózní práci.

Autor se rozhodl pro „analýzu jednotlivých ústavních mechanismů, které ústava ČR Parlamentu ve vztahu k vládě svěřuje, a o jejich komparaci s praxí uplatňovanou ve dvou sousedních státech – ve Spolkové republice Německo a v Rakouské republice“ (s. 4). Bohužel blíže neosvětluje, proč to jsou právě tyto státy a ne jiní sousedé (Slovensko, Polsko), kteří se navíc nacházejí, podle mého názoru, v obdobné „posttransformační“ situaci. Z poznámky č. 251 na s. 83 vyplývá i možný další důvod, tj. „dostupnost relevantních informací“, avšak ten se stejně týká jen Německa, nikoli Rakouska. Nabízí se ovšem jako zvolené kritérium i jazyk – němčina, otázkou ovšem je, jaký ten má ústavně relevantní význam apod.

P. Kolář se v práci zabývá i vztahem mezi Evropským parlamentem a Komisí, avšak ani zde, kromě autorem uvedeného důvodu, a sice, že ČR přistoupila k ES/EU, není dovozena bližší souvislost ve vztahu k vytýčenému záměru bádání. Jisté pochybnosti, které rigorózní

práce nerozptýlila, pak mám, pokud jde o možný přímý přenos zkušeností z fungování orgánů EU do členských států, konkrétně jde-li právě o formy parlamentní kontroly.

Vlastní předmět zkoumání „nutnost kontroly výkonné moci“ jako dílejší aspekt parlamentarismu (s. 18) je stručně uvozen kapitolou II. „Parlamentní forma vlády“, ve které autor uvádí přehled dělení forem vlády a jejich obvykle v literatuře uváděných klíčových znaků, zabývá se definováním pojmu parlamentarismus, a z pohledu státoprávního též základními funkcemi parlamentu (s. 5 – 18). Následující kapitoly jsou věnované zčásti historii, ale zejména současné ústavní úpravě vztahu Parlamentu a vlády v ČR (kapitola III.) a v SRN a v Rakousku (kapitola IV.).

K přednostem posuzované rigorózní práce nepochybně náleží provedený sběr zajímavého materiálu, jeho utřídění podle v zásadě shodných hledisek a skutečnost, že se autor neomezuje pouze na výklad ústavní a navazující zákonné úpravy, ale právní regulaci dokládá a konfrontuje i se znalostmi reálií. Co v práci ve větší míře postrádám, je skutečná srovnávací komparace, která nespočívá v řazení za sebou, ale v analýze rozdílů a formulaci společného, případně pokusu hledat zdůvodnění zvláštního. Sotva tuto roli může splnit pouhý poslední odstavec práce, v němž autor dochází k závěru, že „... stávající ústavněprávní úprava kontrolních mechanismů, které Parlament České republiky, resp. jeho první komora, ve vztahu k vládě využívá, je **přiměřená a v zásadě** odpovídá principům uplatňovaným v Německu, Rakousku i v dalších státech, jejichž ústavní systém vychází z principů parlamentní formy vlády“ (s. 108). Kladu si pak otázku, proč vůbec srovnávat?

Práce je napsaná čtivým stylem, i když by si zasloužila na některých místech pečlivější redakci, např. pokud jde o shodu v psaní velkých a malých písmen (např. Obsah práce – III. 3. B, C; s. 70 – 71 – Spolková rada, Rada starších, zemský sněm; s. 88 Nejvyšší účetní dvůr aj.); uniká mi smysl toho, proč se III. kapitola nazývá Parlament a vláda... a podkapitoly naopak Vláda a Parlament...; obdobně na s. 99 C. Kontrolní a kreační pravomoci EP a na s. 104 d. Kreační a kontrolní pravomoci EP. Stranou ponechávám i některé další nedůslednosti a nepřesnosti, z nichž namátkou uvádím jen:

- s. 15 – odkaz č. 35 – termín kancléřská demokracie vypovídá spíše o jiných skutečnostech než že vláda má dominantní roli v oblasti zákonodárné iniciativy;
- s. 30 – za ústavně vyjádřenou přímou vazbu Senátu a vlády považuji čl. 10b Ústavy ČR;
- s. 39, ale i jinde, např. s. 52 – proč důsledně odmítat překládat slovo „mißtrauen“, když se běžně a správně v češtině uvádí „konstruktivní votum nedůvěry“?
- s. 40 – myslím, že v Evropě nejen ve Španělsku, ale i v Maďarsku a ve Slovinsku (uvádím proto, že na s. 46 autor na Maďarsko sám odkazuje);
- s. 44 a 60 – poslední volby v Rakousku se nekonaly v listopadu 2002, konec konců údaje z roku 2006 obsahuje i tabulka v přílohách;
- s. 87 odst. 2 – nepůjde zřejmě o orgán Parlamentu, ale Sněmovny;
- s. 87 – 88 – nevidím rozpor v ústavní úpravě „Naproti tomu je...“, neboť Ústava ČR zná čl. 38, byť autor argumentuje pouze § 39 odst. 2 j. ř. PS.

Přes výše uvedené výhrady však shledávám předloženou rigorózní práci způsobilou a doporučuji ji k ústní obhajobě.

V Praze 21. června 2007

Dr. Věra Jirásková
Katedra ústavního práva